

Međuškolski projekt: Drugačije 19. stoljeće – Život jedne žene u 19. stoljeću

Uvod ili zašto proučavati povijest žena?

Povijest koju najčešće učimo u školama ispunjena je imenima kraljeva, političara, vojskovođa i velikih ratova. No što je s onima čija svakodnevica nije bila ispisana zlatnim slovima, ali je jednakoblikovala društvo u kojem su živjeli? Kako učenicima približiti svakodnevni život (ne)običnih ljudi, osobito žena, čiji su životi najčešće ostali nezabilježeni u udžbenicima? Što je sa seljankama, sluškinjama, radnicama, učiteljicama, ali i sufražetkinjama i umjetnicama čije su priče često ostale neispričane? Ili, čiji su glasovi često bili zanemarivani?

Život između redaka – od podataka do priče

Ova je radionica nastala iz potrebe da se povijest žena 19. stoljeća ne promatra samo kroz objektivne podatke i pravne statuse, već i kroz životne priče i osobna iskustva. Kako se učenje povijesti često temelji na suhoparnim činjenicama, cilj je radionice *Život jedne žene u 19. stoljeću* bio približiti mladima stvarne živote žena iz prošlosti, ali na način da su učenici različitih generacija u aktivnoj ulozi istraživača i tumača prošlosti. Radionica je osmišljena za učenike 7. osnovne škole te učenike 3. razreda gimnazijskog usmjerenja. U spomenutim se razredima ove teme obrađuju prema Godišnjem izvedbenom kurikulumu. Jedan je od ciljeva radionice i približiti učenicima svakodnevice žena iz različitih društvenih slojeva i potaknuti ih na razmišljanje o tome koliko su društvene norme, obrazovanje i ekonomski status utjecali na živote žena iz različitih društvenih slojeva.

Kombinirajući elemente međuvršnjačkog poučavanja, istraživačkog rada i kreativnog izražavanja, učenici su imali priliku preuzeti uloge žena iz 19. stoljeća, proučiti izvore, osmislitи prikaze njihova života i usporediti ih s ulogom žene u suvremenom društву. Takav pristup ne samo da produbljuje razumijevanje povijesti, nego potiče i razvoj empatije, kritičkog mišljenja i društvene osjetljivosti, odnosno vještina koje su jednako važne za buduće građane kao i poznavanje povijesnih datuma.

Koracima kroz prošlost ili uvodni dio radionice

Radionica je provedena kroz nekoliko međusobno povezanih etapa koje su osmisljene tako da potiču istraživačko, suradničko i kritičko mišljenje. Kroz kombinaciju

uvodnog razgovora, grupnog rada, kreativnih prikaza i rasprave, učenici su na aktivan način istraživali živote žena u 19. stoljeću i uspoređivali ih s današnjim položajem žena u društvu.

Polazeći od pretpostavke da je tema borbe žena za jednakopravnost već obrađena u redovnoj nastavi, u uvodnome su dijelu postavljena ključna pitanja kako bi se učenici potaknuli na razmišljanje i kako bismo aktivirali njihovo predznanje. Pitanja poput „Kakav je bio život žena u 19. stoljeću?”, „Koja prava mislite da su imale, a koja nisu?” te „Jesu li sve žene imale isti život?” služe kao polazište za promišljanje o društvenim nejednakostima u prošlosti. Slijedilo je kratko izlaganje koje je učenicima pružalo osnovni povijesni okvir položaja žena u društvu 19. stoljeća, odnosno njihova podređenost muškarcima. Žene nisu imale pravo glasa, a pristup obrazovanju bio im je ograničen. Većina ih je radila u kućanstvima, na poljima ili u tvornicama, dok su one iz viših društvenih slojeva bile podložne strogoj društvenoj kontroli i očekivanjima. Prve sufražetkinje i feministkinje tek krajem stoljeća počinju aktivnije zagovarati prava žena, riskirajući društvenu osudu i pravne posljedice.

Koju ulogu preuzeti i kako ju najbolje prikazati?

Nakon uvoda učenici su podijeljeni u manje grupe koje su se sastojale od jednakog broja učenika iz osnovne škole i iz srednje škole kako bi do izražaja došlo međuvršnjačko učenje i poučavanje. Svaka grupa dobiva zadatku istražiti i predstaviti život jedne žene iz 19. stoljeća, a bacanjem kockice odlučuje se koja će grupa preuzeti koju ulogu određene ženske figure – sluškinje, tvorničke radnice, učiteljice ili sufražetkinje. Grupe dobivaju materijale koji uključuju upute za rad i radne listove s povijesnim tekstom te slikovnim i pisanim povijesnim izvorima. Imaju zadatku osmislit prikaz svakodnevnog života ili životnog puta odabrane žene. Učenici pritom raspravljaju o problemima s kojima se ta žena suočava, kao što su prisilni brak, iscrpljujući rad, ograničenja u obrazovanju ili nedostatak osnovnih prava. Osim toga, potiče ih se da pronađu suvremenu paralelu toj ulozi, tj. primjere žena u današnjem društvu čiji položaj i izazovi podsjećaju na one iz prošlosti. Suradničkim je učenjem učenicima dana sloboda da dogovore podjelu poslova unutar grupe, ali i odluče na koji način žele prikazati rezultate svog rada.

Dnevnik jedne sluškinje i intervju s učiteljicom

Predstavljajući rezultate svojeg rada i koristeći različite forme izražavanja, od plakata i umne mape, pa do dnevnika i intervjeta, učenici su pokušali ući u ulogu dodatno razvijajući empatiju i razumijevanje. Nakon predstavljanja svake grupe slijedila je moderirana rasprava u koju se raspravljalo o tome što ih je iznenadilo, koje su prepreke obilježile život prikazane žene, je li imala mogućnost izbora ili promjene sudbine te kako se njezin položaj uspoređuje s položajem žena danas.

U završnoj je etapi radionice organizirana zajednička diskusija u kojoj se raspravlja o dojmovima i zaključcima. Učenici su razgovarali o tome što ih je najviše potreslo, što su naučili i kako danas prepoznaju slične obrasce nejednakosti. Pitanja koja se otvaraju često prelaze granice povijesnog razdoblja i ulaze u suvremene teme od rodnih stereotipa i profesionalnih prepreka do nejednake raspodjele kućanskih obaveza.

Povijest koja (p)ostavlja pitanja

Na kraju su radionice učenici ispunili kratki evaluacijski upitnik koji služi kao alat za refleksiju o vlastitom učenju, ulozi unutar grupe i temama koje su ih osobito zainteresirale. Evaluacija pomaže nastavnicama u dalnjem osmišljavanju sličnih aktivnosti, ali i pruža vrijedne uvide u razinu angažiranosti i razumijevanja učenika.

Ovakva struktura rada omogućila je učenicima da se ne zadrže samo na površnom poznavanju povijesnih činjenica, već da kroz aktivno sudjelovanje steknu dublji uvid u društvenu stvarnost žena 19. stoljeća i njezinu povezanost s izazovima današnjeg vremena. Žene, često na margini društva, svoja prava nisu doobile, već su se za njih trebale izboriti na najrazličitije načine. Upravo to je spoznaja koju su učenici tijekom radionice osvijestili. Ona im nije ponudila gotove odgovore, već pitanja pomoću kojih povijest i učenje o njoj ostaju živi i smisleno povezani s današnjicom.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Škvorc Branda, A., Švenda, M. (2025). Međuškolski projekt: Drugačije 19. stoljeće – Život jedne žene u 19. stoljeću. *Poučavanje povijesti*, IV(1), 37–38.